

РОЛЬ ВИКЛАДАЧІВ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ЛІКАРЯ, АБО ПРОДОВЖЕННЯ СТАТТІ ПРО ПРИКАРПАТСЬКІ ТЕРАПЕВТИЧНІ ШКОЛИ

І.Г. Купновицька

Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ

Резюме. У статті відображено роль викладачів терапевтичних кафедр Івано-Франківського національного медичного університету у формуванні терапевтичного бачення і становлення молодих лікарів, вимоги, необхідні для створення лікарів-особистостей. Зокрема, висвітлено формування як терапевта професора Купновицької І.Г., значення при цьому Прикарпатської терапевтичної школи і, зокрема, професорів Вакалюка П.М., Нейка Є.М., Паращак А.П.

Ключові слова: викладач, особистість, лікар, Прикарпатська терапевтична школа.

The role of teachers in shaping the personality of the doctor or the continuation of the article about the Carpathian therapeutic schools

I.H. Kupnovytska

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk

Abstract. The article reflects the role of teachers of therapeutic departments of Ivano-Frankivsk National Medical University in the formation of therapeutic vision and the formation of young doctors, the requirements necessary for the creation of personal physicians. In particular, the formation as a internist of Professor Kupnovytska IG, the importance of the Carpathian Therapeutic School and in particular, Professors Vakalyuk PM, Neyko EM, Parashchak AP.

Keywords: teacher, personality, doctor, Precarpathian therapeutic school.

УДК: 378.661:371.321:378.147

DOI: 10.31793/2709-7404.2021.2-1.71

© І.Г. Купновицька

Надійшла до редакції 05.03.2021

Адреса для листування
(Correspondence): Івано-Франківський
національний медичний університет,
вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна. E-mail: zdovado@ukr.net

*Умирають майстри,
Залишаючи спогад, як рану,
В барельєфах печалі
Уже їм спинилася мить...
При майстрах яюсь легше,
Вони — як Атланти,
Держать небо на плечах,
Тому і є висота.*
Ліна Костенко

Усім відомо, що молоді спеціалісти стоять на плечах своїх учителів чи попередників, але тільки добрі учні пам'ятають і згадують їх багато років по тому. Приємно, що в Івано-Франківському національному медичному університеті вирішили зазирнути в минуле і до 75-х роковин його існування представили окремим нарисом відомих терапевтів Прикарпаття. Із статті першого номера журналу, присвяченого пам'яті професора Бережницького М.М., про терапевтичні школи Станіславщини-Івано-Франківщини випало багато відомих і значущих для фундації терапії професорів і доцентів із різних, очевидно, причин, а жаль...

З висоти свого багаторічного досвіду знаю, що «старі» викладачі терапії в Івано-Франківському медуніверситеті не тільки вчили аускультаті й диференціальній діагностиці, але знаходили час, щоб сформувати з нас інтелігентів: яку слухати музику чи читати потрібну і не тільки медичну, а й художню літературу, давали настанови молодим людям, як підтримувати тепло домашнього вогнища, виховувати дітей тощо.

На моє бачення, справжнім аксакалом терапевтичної думки і засновником саме Прикарпатської терапевтичної школи був професор Вакалюк Петро Михайлович, котрий своєю енергією і молодечим запалом навколо себе об'єднав учених і практичних лікарів-терапевтів області. Дивно, що жодна терапевтична кафедра університету не названа його ім'ям, адже він по черзі завідував кожною з них. Ще є багато живих учнів професора Вакалюка П.М., його співробітників, які пам'ятають його організаторський талант, силу його слова. Кожне із занять із пропедевтики, які він вів у нашій групі в далеких 70-х, було цікавим, ми довідувались про медицину США та Європи, про штучну нирку у вигляді маленької валізочки і багато інших цікавих речей. Він учив нас фаху ненав'язливо з приємністю. Пізніше я мала честь працювати на його кафедрі госпітальної терапії у великому колективі, здруженому й

очолюваному людиною, котру любила вся медична громадськість області й України. Тоді кафедрі прикрашали маститі терапевти — Стефанія Теодорівна Юркевич, Ніна Іванівна Герасименко-Овсяннікова, Амалія Семенівна Ляшкевич, Маргарита Петрівна Косякова — кожна з них залишила якийсь слід у моїй душі і терапевтичній кар'єрі. Ці викладачки були елегантними, підтягненими, справжніми особистостями. Стефанія Юркевич — знаний гематолог, жінка-філософ уміло гуртувала навколо себе молодь, Амалія Ляшкевич учила нас ніколи не призначати лікування без попереднього обстеження, Ніна Герасименко була дуже принциповою і чесною, справедливою, а Маргарита Косякова — взірць вчителя-товариша з добрими порадами для усіх до останніх днів свого життя.

Справжня терапевтична школа почалася для мене, молодого кандидата наук, на кафедрі, очолюваній професором Нейком Євгеном Михайловичем, — кафедрі факультетської терапії, де я під керівництвом професора Анни Петрівни Парашак викладала ендокринологію. До сьогодні саме її методика огляду хворого, її розмови з ним є в основі моїх консультацій хворих. Справжня інтелігентка, начитана і розумна, елегантна жінка-професор стала для мене взірцем жінки-вченого. Лагідним голосом вона як ендокринолог делікатно з'ясувала в пацієнтів годинами не завжди приємні речі їхнього інтимного і приватного життя і навчила мене бачити цілісність усіх органів і систем. І не дивно, що на обході в кардіологічному відділенні, де вже тиждень лежить пацієнтка, я можу випадково при пальпації живота, на який скарг у хворої немає, виявити міому розмірами в дитячу голівку.

Після трьох років роботи під керівництвом Анни Петрівни я була серед навчального року переведена до терапевтичного відділення кафедри під пряме керівництво професора Нейка Є.М. Патологіолог у душі, Євген Михайлович кожен симптом розглядав із точки зору патогенезу і вніс у розуміння фармакотерапії захворювань чітку систему патогенетичного лікування. Весь колектив кафедри — професор Ванджура Ірина Петрівна, доцент Українська Тамара Миколаївна і тоді ще молоді доценти, асистенти Середюк Н.М., Глушко Л.В., Думка Р.М. і багато інших — був єдиним цілим, не один раз долали разом дорогу додому з жартами і добрим настроєм. Саме там я навчилася великому ентузіазмові щохвилиної праці, була кинута у вирій виїздів машин і вертольотів санавіації

по області. Саме така школа виробила в мені ціпкість і стрункість терапевтичного мислення.

На кафедрі госпітальної терапії мій вишкіл продовжили професор Вакалюк Петро Михайлович, професор Денисюк Віталій Іванович, розумник-поліглот доцент Раппопорт Герберт Лупович. Кафедра саме тоді перемістилася в новозбудований корпус тодішньої обласної клінічної лікарні на вулиці Івана Мазепи, тепер обласного клінічного кардіологічного центру, і були створені вперше в області пульмонологічне відділення й відділення торакальної хірургії. У пульмонологічному відділенні почалася наша спільна робота з доцентом Волосянком Богданом Михайловичем, асистентом Бигаром Петром Васильовичем на кафедрі в професора Вакалюка П.М. Ми добре влилися в колектив і стали одним його цілим. Почалися бронхоскопії, які проводив разом із лікарем Кушицьким З.І. доцент Волосянко Б.М. Я поринула в пульмонологію. І знову нове детальне вивчення перкусії, пальпації грудної клітки і співставлення з рентгенологічною, томографічною діагностикою, дискусії з фтизіатрами, найчастіше з доцентом Струтинським Михайлом Івановичем, онкологами. Для себе я зрозуміла, що навчання моє має і далі продовжуватися щодня.

І мені сьогодні дивно, що на обході професора лікар, доповівши свого хворого, виходить із палати, ніби вже йому нічого не потрібно. Адже обхід професора — це велика школа навчання для кожного не тільки з боку професора, який, може, не додасть щось нового в розуміння перебігу захворювання чи його лікування, але й кожен хворий, якого ти побачиш, адже кожна людина має свій унікальний перебіг патології. А консилиуми! Це найвища школа терапевтичної мудрості, коли біля пацієнта з невідомим діагнозом чи з тяжким перебігом захворювання збирається кілька фахівців різного профілю високої кваліфікації, вирішується послідовність діагностичних методів, часом місце й обов'язково способи лікування. Там кожен лікар може набратися мудрості більше, ніж за все університетське навчання.

Життя потроху розпоряджалося з нами всіма, університет губив свої кадри з різних причин — хто відходив, хто виїжджав, а нам треба було далі «перти плуга» — самим рости і вчити інших. Кафедру зайняли професор Паращак А.П., потім професор Середюк Нестор Миколайович. Учень Петра Михайловича професор Середюк Н.М., заслужений діяч науки і техніки України, є і понині багатолітнім

керманічем кафедри, знаним лікарем на всю Україну і Європу, за що одержав у 2020 році громадське визнання у формі Ордена Святого Пантелеймона — найвищої терапевтичної нагороди в Україні. Під керівництвом професора Середюка Н.М. велика кафедра сумлінно і цікаво працювала, у цей час я здобула вчене звання доцента. Мушу сказати, що в 70-80-х роках це було цілком не просто. Людина мала бути еталоном у педагогічній, науковій, виховній і лікувальній роботі. І далеко не кожен кандидат медичних наук навіть після 10 років праці ставав доцентом. Це зобов'язувало мене до подальшого наукового росту і планування докторської дисертації. Робота в кардіологічних відділеннях із гіпертензивними кризами, гострими коронарними ситуаціями, коли не тільки в області, але й у державі ще не проводяться коронароангіографії, стимулювала до навчання.

Тому далі мій вишкіл відбувався у великому науковому центрі — Інституті кардіології імені Миколи Стражеска. У ті 90-ті роки навіть страшно було зайти до тієї установи, не те що дихати там і бути протягом трьох років постійно. Стаціонарна докторантура під керівництвом професора Боброва В.О. багато дечому мене навчила. Слухати настанови професорів Следзевської Я.К., Яновського Ю.І. — корифеїв кардіології, працювати пліч-о-пліч із професорами Лутаєм М.І., Воронковим Л.С., Циганковим А.Т., Воронковим Г.С., Смирновою І.М., Соколовим Ю.М., доцентом Давидовою І.В. і багатьма іншими було для мене великим щастям і великою школою. Це не було легко через матеріальні труднощі й інтенсивну працю (за три роки опубліковано понад 40 наукових робіт), але це були найкращі роки мого життя. Крім того, що вони підвищили мій науковий і терапевтичний рівень, я мала можливість брати участь у всіх подіях, що відбувались у Києві в 1992-1993 роках. Я не тільки засвоїла аритмологію, ішемічну хворобу серця, але і всі аспекти людяності, патріотизму, співпраці й наукової творчості.

Повернувшись через три з половиною роки як доктор медичних наук на своє робоче місце, я старалась, як стражесківець, викладати кардіологію студентам VI курсу, але як представник Прикарпатської наукової терапевтичної школи тримала високо саме її прапор. Через призму бачення медицини на Івано-Франківщині навчала студентів терапевтичному мисленню, логіці цілісності всіх органів і систем у людини та цінності її душі.

Оскільки мій науковий шлях починався з аспірантури на кафедрі фармакології, де мною під керівництвом професора Ковшара Федора Васильовича була написана кандидатська дисертація, ректор університету професор Нейко Є.М. вирішив, що за рівнем свого росту я можу очолити кафедру фармакології, реорганізувавши її й об'єднавши з курсом клінічної фармакології. Люблячи роботу в клініці і бачачи себе терапевтом, я почала чинити спротив ректору і просила залишити мене на своєму місці професора кафедри госпітальної терапії. Та як би я не чинила опір, ситуація змінитись не могла, бо в університеті підріс фармацевтичний факультет до такого рівня, що студентам було потрібно викладання клінічних дисциплін, і кафедра клінічної фармакології з курсом фармакології стала фактично кафедрою терапії фармацевтичного факультету.

Пройшовши такий великий науковий шлях різними кафедрами університету, я почала разом зі своєю вихованкою доцентом Дзвіняцькою Оксаною Федорівною будувати свою кафедру за відомими зразками Прикарпатської терапевтичної школи — і всі види нашої педагогічної, методичної, наукової, виховної та лікувальної роботи почали моделюватись, як годиться в Івано-Франківському медичному вищому навчальному закладі. Маленький колектив я сформувала, як на мою думку не зле, утворилась наша своя терапевтична школа — 10 кандидатів медичних наук, молодих, вдумливих, інтелігентних людей, котрі користуються авторитетом у лікарів області й кардіоцентру,

студентів і викладачів університету, котрі поряд із засадами внутрішньої медицини добре володіють знаннями з фармакології і клінічної фармакології, що робить нас на голову вище від терапевтів.

Доценти Губіна-Мищук Наталія Василівна, Фітковська-Кутинська Ірина Петрівна, Белегай-Сулій Роксоляна Ігорівна — основне ядро кафедри, своїм авторитетом вони підтягують молодь — доцента Данилюк Оксану Ігорівну, асистентів Дронь Любов Анатоліївну, Романишин Нелю Іванівну, Микулу Юлію Ігорівну. Терапевтичну школу університету становлять і доценти нашої кафедри Калугіна Світлана Михайлівна і Клименко Віра Іванівна, оскільки вони ціле своє наукове життя прожили на кафедрі клінічної фармакології та фармакотерапії, але є науковими вихованцями професорів Гудивок Ярослави Степанівни та Вакалюка Ігоря Петровича. Від нашого колективу невіддільна і практична лікарка, що займається науковою роботою, захистила кандидатську дисертацію, — Мартинів Ілона Володимирівна, яка періодично є викладачем-сумісником нашої кафедри. Відчуття дружньої підтримки в біді, потреба зробити ще сьогодні вчасно та якісно, висока ерудиція і працьовитість притаманні нашому колективу. І хто б не з'явився серед нас, з яким баченням і світоглядом, він стає таким, як ми, або просто відходить від нас. Бо бути в терапевтичній школі — це означає бути одним із них, тих, що засвічують факел знань для студента, що є взірцем для нього, що живуть і світять собою, горять для науки світу.